

Ett kortbaserat samtalsverktyg (DöBra) kan vara användbart vid proaktiva förberedande samtal om framtida vård i livets sista tid i äldreomsorgen

2022-06-08

Referat av **Ida Goliath**, leg. sjuksköterska, med. dr, docent, Stockholms läns Äldrecentrum och Karolinska Institutet

Referat av artikeln: Johansson, T., Tishelman, C., Eriksson, L. E., Cohen, J., & Goliath, I. (2022). Use, usability, and impact of a card-based conversation tool to support communication about end-of-life preferences in residential elder care—a qualitative study of staff experiences. *BMC Geriatrics*, 22(1), 1–14.

Vad är redan känt?

- Äldre personer som bor på vård- och omsorgsboenden har ofta behov av palliativ vård.
- Det är viktigt att identifiera mål för vården tidigt efter flytten till vård- och omsorgsboendet.
- Bristande kommunikation om vård i livets sista tid kan påverka uppfattningar om vårdkvalitet negativt och minskar förtroendet för personalens kunskap.
- Det finns en efterfrågan efter initiativ som stödjer personal att initiera och leda proaktiva förberedande samtal om vård i livets slut.

Vad tillför den här studien?

- Samtalsverktyget DöBra-korten upplevdes vara användbart och ge en struktur vid proaktiva förberedande samtal med potential att främja personcentrerad vård i livets sista tid.
- Proaktiva förberedande samtal om framtida vård i livets slut tycktes stärka relationen mellan personal, boende och anhöriga.
- Det fysiska samtalsverktyget i form av en kortlek upplevdes ge boende och anhöriga inflytande över innehållet i samtalet och ge möjlighet att samtala om värderingar och prioriteringar inför vård i livets sista tid.

Bakgrund

Internationell forskning visar att proaktiva förberedande samtal på särskilt boende (SÄBO) där boende, anhöriga och personal diskuterar värderingar inför vård i livets slut kan främja personcentrerad vård i linje med den äldre personens prioriteringar [1][2]. Trots detta är det fortfarande ovanligt med proaktiva förberedande samtal på SÄBO i Sverige. Internationell forskning visar att kända hinder för att samtalen genomförs, är att personalen upplever att de saknar förmåga och självförtroende att genomföra samtalen [3][4]. Ett sätt att underlätta proaktiva förberedande samtal om framtida vård i livets slut är att använda samtalsverktyg. Av de samtalsverktyg som finns tillgängliga idag är många utformade som checklistor eller intervjuguides med fokus på att identifiera vårdbehov och diskutera behandlingsmöjligheter. I denna studie användes i stället samtalsverktyget DöBra-korten, som består av 37 påståenden om fysiska, psykiska, sociala, praktiska eller existentiella aspekter och valfria alternativ för att formulera annat som kan vara viktigt. Kortleken har utvecklats för att stimulera reflektion och samtal om individuella värderingar och preferenser inför livets sista tid. I denna studie har vi utforskat upplevd användbarhet av DöBra-korten i proaktiva förberedande samtal om framtida vård i livets slut på SÄBO, på kort och längre sikt ur ett personalperspektiv.

Studiens upplägg

Studien baseras på data som består av SÄBO personals reflektioner och erfarenheter efter att de har testat att genomföra samtal med hjälp av DöBra-korten med 21 boende och 10 anhöriga. Totalt genomfördes 6 individuella intervjuer och 8 gruppdiskussioner med 13 personal från 7 särskilda boenden. Materialet analyserades med kvalitativ innehållsanalys.

Resultat

Baserat på deltagarnas upplevelser av att använda DöBra-korten identifierades tre huvudkategorier i relation till deras användbarhet: 1) Samtalsverktygets konkreta påståenden om fysiska, psykiska, sociala, praktiska och existentiella aspekter under den sista tiden i livet fungerade som en gemensam utgångspunkt och gav en struktur och en riktning för innehållet i samtalen. Kortens påståenden stimulerade till att dela personliga berättelser om minnen och erfarenheter vilket upplevdes bidra till att personalen lärde känna den boende/anhörige som person. Detta beskrevs i sin tur bidra till att stärka kontakten och närheten mellan de som samtalade. 2) Proaktiva förberedande samtal upplevdes uppmuntra till en fortsatt kommunikation med potential att enas kring mål för vården. 3) DöBra-kortens användbarhet påverkades av stödjande och begränsande faktorer på både personliga och organisatoriska plan. Exempel på sådana faktorer var personalens attityd till att använda samtalsverktyget och boendes/anhörigas kognitiva och fysiska förutsättningar.

Diskussion

Vi fann att samtalsverktyget DöBra-korten utgjorde ett stöd för att genomföra samtal om boendes värderingar och prioriteringar, till exempel att vara fri från smärta, att få dö hemma eller att de närmaste är förberedda på döden. Samtalsverktyget stimulerade till reflektion och utbyte av information, berättelser och känslor. Dessa fynd pekar på samtalens mellanmänniska aspekter och dess betydelse för att stärka relationerna mellan boende, anhöriga och personal. Samtalen tycktes också bidra till utvecklandet av ömsesidig kunskap och förståelse kring vad som är viktigt för den boende och den vård som kan erbjudas på SÄBO i livets sista tid, samt till att gemensamt utforma mål för vården. Detta har också i internationell forskning visats vara avgörande för äldre personers upplevda nytta av samtal om framtida vård i livets slut [5][6].

Då kortens påståenden täcker fysiska, praktiska, existentiella och sociala aspekter, kan de erbjuda ett mer heltäckande perspektiv än exempelvis samtal om enbart medicinska behandlingsval. Att använda ett fysiskt samtalsverktyg kan ha underlättat för boende och anhöriga att vara med och styra samtalet, eftersom de valda påståendena/korten utgjorde agendan för vad och hur mycket olika aspekter diskuterades. Detta är något som i sin tur kräver både flexibilitet och uppmärksamhet från personalen i deras roll som samtalsledare.

Studiens resultat understryker att det inte finns ett rätt sätt att använda samtalsverktyget och att proaktiva förberedande samtal om vård i livets slut behöver anpassas till de behov och förutsättningar deltagarna i samtalet har. Det kunde till exempel betyda att samtalet delades upp för att ta hänsyn till boendes ork eller förmåga till koncentration.

Det är värt att notera att resultaten enbart speglar studiedeltagarnas, dvs. personalens, upplevelser, uppfattningar och erfarenheter av samtal och efterföljande händelser, och att mer forskning behövs för att få fördjupad kunskap om värdet av samtalen utifrån boendes och anhörigas perspektiv.

Konklusion

Denna studie visar att personal upplevde att DöBra-korten underlättade samtal om framtida vård i livets slut. Verktyget gav samtalet en ram och riktning och uppmuntrade till reflektion och dialog, något som påverkade relationen mellan de närvarande positivt. Personalen uppfattade att förberedande samtal har potential att skapa beredskap för framtida vårdbeslut genom att gemensamt identifiera mål med vården. Sättet att använda samtalsverktyget gick att anpassa till både situationer och personer, något som framstår som särskilt viktigt för användbarheten på särskilda boenden.

Referenser

1. Martin RS, Hayes B, Gregorevic K, Lim WK. The effects of advance care planning interventions on nursing home residents: a systematic review. *J Am Med Dir Assoc.* 2016;17(4):284–93.
2. Bamford C, Lee R, McLellan E, Poole M, Harrison-Dening K, Hughes J, et al. What enables good end of life care for people with dementia? A multi-method qualitative study with key stakeholders. *BMC Geriatr.* 2018;18(1):302.
3. Threapleton DE, Chung RY, Wong SYS, Wong ELY, Kiang N, Chau PYK, et al. Care toward the end of life in older populations and its implementation facilitators and barriers: a scoping review. *J Am Med Dir Assoc.* 2017;18(12):1000–1009.e1004.
4. Blackwood DH, Walker D, Mythen MG, Taylor RM, Vindrola-Padros C. Barriers to advance care planning with patients as perceived by nurses and other healthcare professionals: a systematic review. *J Clin Nurs.* 2019;28(23–24):4276–97.
5. Hopkins SA, Lovick R, Polak L, Bowers B, Morgan T, Kelly MP, et al. Reassess- ing advance care planning in the light of covid-19. *BMJ.* 2020;369:m1927.
6. Pollock K, Wilson E. Care and communication between health profession- als and patients affected by severe or chronic illness in community care settings: a qualitative study of care at the end of life. *Health Serv Deliv Res.* 2015;3(31):1–138.